

Commission d'enquête
parlementaire chargée d'enquêter
sur le traitement des abus sexuels
commis au sein et en dehors de
l'Église, y compris sur leur traitement
judiciaire, et sur leurs conséquences
actuelles pour les victimes et pour la
société

du

VENDREDI 9 FÉVRIER 2024

Matin

Parlementaire onderzoekscommissie
belast met het onderzoek naar de
aankomst van seksueel misbruik, in de
Kerk en daarbuiten, met inbegrip van
de gerechtelijke behandeling, en de
gevolgen op vandaag voor
slachtoffers en samenleving

van

VRIJDAG 9 FEBRUARI 2024

Voormiddag

De openbare commissievergadering wordt
geopend om 10.09 uur en voorgezeten door
mevrouw Sophie De Wit.

La réunion publique de commission est ouverte à
10 h 09 et présidée par Mme Sophie De Wit.

**Hoorzitting in het kader van het luik "Aankomst
binnen de Kerk en religieuze organisaties" met
prof. dr. Rita Lombaerts, gewezen lid van de
Permanente Arbitragekamer van het Centrum
voor Arbitrage inzake Seksueel Misbruik.**

**Audition dans le cadre du volet "Approche au
sein de l'Église et des organisations religieuses"
de prof. dr. Rita Lombaerts, ancien membre de
la Chambre d'arbitrage permanente du Centre
d'arbitrage en matière d'abus sexuels.**

De **voorzitter**: Beste collega's, we hebben
vanmorgen een hoorzitting gepland met mevrouw
Lombaerts. Welkom, mevrouw Lombaerts. We
beginnen met de eedaflegging. Ik zal u eerst de
juridische context daarvan duiden, waarna ik u zal
vragen om de eed af te leggen.

Mevrouw Lombaerts, ik herinner u eraan dat
conform artikel 4, § 1, van de wet van 3 mei 1880
op het parlementair onderzoek, gewijzigd bij de wet
van 30 juni 1996, de onderzoekscommissie alle in
het Wetboek van strafvordering omschreven
onderzoeksmaatregelen kan nemen. Ze kan onder
meer getuigen onder ede horen.

Alvorens u te vragen de eed af te leggen, wens ik
de aandacht te vestigen op het laatste lid van
artikel 8 van bovenvermelde wet, volgens hetwelk
iedere getuige kan aanvoeren dat hij, door naar
waarheid een verklaring af te leggen, zich zou
kunnen blootstellen aan strafvervolging en
derhalve getuigenis weigeren (zie ook

artikel 14, 3, g, van het internationaal verdrag
inzake burgerrechten en politieke rechten van
19 december 1966, bekrachtigd bij de wet van
15 mei 1981). Dat betekent dat u het recht heeft
om te zwijgen wanneer u meent dat uw publieke
verklaring later tegen u zou kunnen worden
gebruikt in een strafvordering.

Ik wil er vervolgens nog de nadruk op leggen dat u,
krachtens artikel 9 van dezelfde wet, voor valse
getuigenis kan worden gestraft met een
gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en
u voor een termijn van ten minste vijf en ten
hoogste tien jaar kunt worden ontzet uit het recht
om te kiezen of verkozen te worden.

Ten slotte wijs ik u erop dat ingevolge artikel 3 van
voornoemde wet de geheimhouding van uw
verklaringen niet is gewaarborgd, tenzij het gaat
om verklaringen afgelegd tijdens een vergadering
met gesloten deuren en waarvoor de commissie
zich uitdrukkelijk heeft verbonden de
geheimhouding in acht te nemen. Bovendien is
ieder stuk dat u aan de commissie zou overleggen
vatbaar voor openbaarmaking.

Na deze verduidelijking vraag ik u de eed af te
leggen door de hand te heffen en de volgende
woorden te herhalen: "Ik zweer de gehele waarheid
en niets dan de waarheid te zullen zeggen."

Mevrouw Rita Lombaerts legt de eed af.

Mevrouw Lombaerts, u was lid van de Permanente
Arbitragekamer van het Centrum voor Arbitrage. U
hebt ook nog een belangrijke opdracht als
professor in dat kader. Wij zijn heel erg blij dat u
vandaag aanwezig bent om uw werkzaamheden bij
die arbitrage toe te lichten. Na die toelichting zal ik

aan de commissieleden het woord geven voor vragen.

U kent de opdracht van deze commissie. Wij moeten nakijken of zaken anders en beter hadden gekund, omdat we aanbevelingen willen formuleren. We willen voor de toekomst nagaan waar verbeteringen mogelijk zijn en eventueel disfuncties aanduiden. In dat kader luisteren we heel erg graag naar u.

Voor de commissieleden breng ik nog even in herinnering dat we uiteraard niet kunnen spreken over wat ons werd meegedeeld in een zitting met gesloten deuren. U weet dat, maar ik wil u daarop toch telkens attent maken. U kunt wel ter illustratie algemene vragen stellen, maar u weet wat de bezorgdheden zijn en waartoe wij ons hebben verbonden in het kader van de zittingen met gesloten deuren. Ik herhaal dit, omdat het belangrijk is dat we dat op een correcte manier doen.

Mevrouw Lombaerts, ik geef u graag het woord.

Rita Lombaerts: Geachte leden van deze commissie, ik ben emeritus professor medical doctor Rita Lombaerts, kinderarts en kindernefroloog. Ik ben werkzaam geweest in het UZ Leuven en als gewoon hoogleraar aan de faculteit Geneeskunde aan de KU Leuven. In de marge hiervan wil ik er toch op wijzen dat in het finale rapport van 10 april 2017 vermeld staat dat ik kinderpsycholoog ben. Dat is uiteraard incorrect, ik ben kinderarts.

Men heeft me gevraagd aan de arbitragecommissie deel te nemen, deels wegens mijn jarenlange expertise op het vlak van omgang met kinderen van alle leeftijden in moeilijke situaties, vooral met chronische ziektes, en het inschatten van hun gedrag, maar ook wegens mijn specifieke ervaring met communicatie in medische situaties.

Daarnaast was mijn ervaring als medisch adviseur in het kabinet Volksgezondheid van minister Aelvoet een mooie aanvulling, waarbij ik veel contacten hebt gehad met ziekenhuizen en alle Belgische universiteiten. Dat was een argument om te voldoen aan de behoefte aan een multidisciplinaire en pluralistische arbitragecommissie.

Zo was er naast mij aan Vlaamse kant Alex Arts, emeritus voorzitter van het Grondwettelijk Hof, advocaat, en professor Ivo Aertsen, criminoloog aan de KU Leuven met een specifieke interesse voor de slachtofferproblematiek. Wij kenden elkaar niet, maar we hebben ontzettend veel van elkaar

geleerd. Grondig onderling overleg was een noodzaak om onze opdracht op een correcte manier te vervullen.

Het zijn zware jaren geweest voor elk lid van de arbitragecommissie, maar we hebben onze opdracht met veel inzet volbracht, omdat ook voor ons het probleem van seksueel misbruik bij kinderen door de kerk een totaal onaanvaardbaar gegeven is in onze samenleving.

Men heeft mij gevraagd om hier vandaag te getuigen over die arbitragecommissie. Ik zal niet uitweiden over hoe die commissie tot stand is gekomen, maar ze was het resultaat van een samenwerking tussen het Parlement en de kerk. De PAK of de Permanente Arbitragekamer behandelt verjaarde feiten van seksueel misbruik van minderjarigen in een pastorale relatie.

De bedoeling van de arbitragecommissie was de slachtoffers aan het woord te laten en vooral aan hun kant te staan. Daarbij werd het taboe rond seksueel misbruik, dat helaas nog vrij frequent aanwezig is in onze samenleving, doorbroken. We wilden vooral streven naar een erkenning van het leed aangedaan aan deze mensen als kind of jongvolwassene, met alle gevolgen van dien in het verdere leven. Door een empathische dialoog met de slachtoffers wilden we een gesprek mogelijk maken en een bijdrage leveren tot de erkenning van het leed als slachtoffer en mogelijk tot een tegemoetkoming komen.

Vooraleer ik inga op het verloop van een sessie met een slachtoffer, wil ik als kinderarts enkele bedenkingen maken bij seksueel misbruik. Ik hoop dat ik daartoe de kans krijg, mevrouw de voorzitter. Het is een trauma dat nooit verwaarloosbaar is en dat nooit weggaat. Het is een veel groter trauma dan misschien lang is gedacht, maar toch dient men rekening te houden met de leeftijd van het kind, de ernst van de daden, de duur van het seksueel misbruik en met het kind zelf en zijn of haar omgeving om de gevolgen in te schatten. Hoe jonger het kind is, hoe minder het zich bewust is van alles wat er is gebeurd. Vroege en langdurige traumatisering door seksueel misbruik kan, bijvoorbeeld, verward gedrag veroorzaken bij een kind zonder aanleiding of tot agressief gedrag leiden op een onverwacht ogenblik, of kan slapeloosheid, nachtmerries of eetstoornissen induceren.

Vóór de leeftijd van 5 à 6 jaar is een gesprek hierover met het kind quasi onmogelijk. We zien vaak dat deze jonge kinderen pas later daden omzetten in emoties. Het vertrouwen dat het kind in de dader heeft en de daden van seksueel misbruik zijn voor het kind zeer verwarrend. Het is

duidelijk dat een behandeling nodig is en hoe vroeger, hoe beter. Indien u daarover meer info wenst, kan ik u daartoe zeker de nuttige personen aanduiden.

Om te illustreren dat we in de medische wereld een lange weg hebben afgelegd in de erkenning van kindermishandeling in het algemeen, geef ik graag mee dat het eerste instituut voor kindermishandeling in Leuven werd opgericht in 1987 door professor Eggermont. We zijn nu 36 jaar verder en het probleem is actueler dan ooit en blijft nog steeds onopgelost. Snel volgden andere centra in alle provincies.

Gezien de invloed van verschillende leeftijden is het goed dat men in het arbitragereglement kinderen jonger dan 16 jaar beschouwt als niet-instemmend met daden van seksueel misbruik in de zogenaamde herstelcategorieën voor verzoeningen. Ze zitten zonder meer minstens in categorie 2. Hier voeg ik graag aan toe dat in categorie 4 staat dat er door seksueel misbruik belangrijke schade wordt aangericht waarbij het causale verband met het seksueel misbruik is bewezen. Dat is vaak een belangrijk discussieonderwerp geweest in onze groep van de Permanente Arbitragekamer, omdat het niet evident is dat te bewijzen. Toch bestaat er heden een consensus: indien er geen andere risicofactoren aanwezig zijn bij de persoon en het seksueel misbruik langdurig en ernstig is, kan een causaal verband mogelijk zijn tussen seksueel misbruik en klachten of letsels van de persoon op latere leeftijd.

Voor de omstandigheden van het seksueel misbruik waarvan men in de kerk spreekt, is het belangrijk te vermelden dat de priesters of de religieuzen vaak familie of vertrouwelingen waren van het gezin. Soms ondersteunden ze het gezin ook financieel. Gedurende een hele poos is er een vriendschappelijke relatie tussen kind en priester zonder misbruik, zodat het kind met die persoon een vertrouwen opbouwt. Vaak werden ze zelfs omgekocht met wat snoep of geld. Goedkoop, maar helaas waar.

Hoewel het er zich goed van bewust is, kan een kind vaak niet weigeren om het seksueel misbruik toe te laten, omdat het bang is voor een straf of een andere vergelding. Dit misbruik is dus met andere woorden een belangrijke vorm van machtsmisbruik en chantage, die onaanvaardbaar is.

Kinderen zijn ook beschaamd om erover te praten en doen dit dan ook liefst niet, zelfs niet met hun ouders. Ze zijn bang voor straffen, die ze jaren geleden ook kregen wanneer een kind het toch vertelde aan zijn ouders. Er zijn drama's gebeurd

in huiselijke kringen. We mogen dus ook de tijdsgeest niet vergeten waarin vele van deze misbruiken die nu ter sprake komen, gepleegd werden. Er was jaren geleden veel minder openheid tussen kinderen en ouders. Seksualiteit op zich was nog veel meer taboe dan nu. Dat is echter geen excuus, maar wel de geschiedenis.

Ik zal nu een sessie van de PAK toelichten.

Alle mensen die een dossier hadden ingediend voor eind oktober 2012 werden uitgenodigd bij de Koning Boudewijnstichting. Ongeveer de helft van hen kwam alleen. De anderen kwamen met familie, een sociaal helper of een advocaat. Ze kregen het reglement van de PAK voor hun bezoek toegestuurd.

Ze werden welkom geheten door de administratief secretaris van de PAK, de heer Philip Verhoeven, die voordien de ontvankelijkheid van het dossier had onderzocht. Hij begeleidde de mensen naar de zaal waar het gesprek plaatsvond. Nadat ze plaats hadden genomen, werd er koffie of andere drank aangeboden.

Telkens waren er drie arbiters aanwezig, waarvan er één om beurt de leiding van het gesprek op zich nam. Hij of zij drukte de waardering uit dat de slachtoffers een dossier hadden ingediend en dat ze naar Brussel waren gekomen om daarover te praten. We zegden ook dat we er ons bewust van waren hoe moeilijk het voor hen wel was, vooral om met ons als vreemden en arbiters te spreken over wat ze hadden meegemaakt, maar dat we hen daarvoor oprecht bedankten. We spraken ook onze hoop uit dat het gesprek voor hen als slachtoffer belangrijk zou blijken, maar ook voor de samenleving, om de ernst van het seksueel misbruik te begrijpen en de gevolgen ervan in te schatten.

De rollen van de PAK werden ook toegelicht: we wilden een gesprek mogelijk maken, een bijdrage leveren aan de erkenning van het leed dat iemand als slachtoffer had ondergaan en mogelijk tot een tegemoetkoming komen. Verder vermeldde we altijd bij het begin van het gesprek dat het gesprek binnen de muren van de kamer zou blijven. Ik heb zelf dan ook nooit met iemand over de inhoud van deze opdracht gesproken, uit respect voor de slachtoffers.

De drie onafhankelijke arbiters stelden zich daarna voor. Nadien situeerde de voorzitter hoe arbitrage ontstaan was: vanuit een samenwerking van het Parlement en de kerk. Tevens werd Dignity voorgesteld als organisatie die de kerk vertegenwoordigt. Aan Vlaamse kant gebeurde dat door monseigneur Cosijns, de heer Vervliet en

advocaat Coigniez, zo het slachtoffer ook bijgestaan werd door een advocaat. We legden ook uit dat we het dossier allemaal gelezen hadden, want we hadden op voorhand een kopij thuis toegestuurd gekregen. Nadien vroegen we het slachtoffer zijn of haar verhaal te doen, indien hij of zij dat wenste en zo uitgebreid als hij of zij dat wenste. Het slachtoffer kreeg dan ruim de tijd om zijn of haar verhaal te doen. Er waren vaak zeer emotionele momenten, waarbij slachtoffers in tranen uitbarsten of woedend werden. Ook de gevolgen op korte of lange termijn werden besproken. Alles was bespreekbaar, voor zover het slachtoffer dat wilde doen en ermee instemde.

Deze sessies waren voor de arbiters een permanent leerproces, zeker in de eerste maanden. Zoals ik al zei, hadden we heel veel aan elkaar. Onze verschillende achtergronden waren ook uitermate belangrijk.

Het bleek voor ons wel opvallend dat de slachtoffers vaak op een fluctuerende manier de ernst van de feiten beleefden. Het viel ons ook op dat naar aanleiding van een relatieprobleem of een mislukking op school of het werk plots soms alles weer in alle hevigheid naar boven kwam. Weggaan deed het echter nooit.

Voor velen waren de gekende kantelmomenten de zaak-Dutroux en de zaak-Vangheluwe. Dat werd ook vaak herhaald.

Na het verhaal van het slachtoffer stelden we soms enkele vragen, maar meestal werd het stil in de ruimte. Na enkele minuten gingen we verder met het woord te geven aan Dignity, dat ook onderzoek had gedaan naar de dader. Leefde hij of zij nog? Waar verbleef hij? Wat deed hij op dat moment? De kerk gaf ook duidelijk aan de slachtoffers te geloven, sprak haar afkeer uit van wat er gebeurd was en bood excuses aan. Ze zei dat dit nooit had mogen gebeuren.

Voor vele slachtoffers bleek het van groot belang dat er aanwijzingen werden gevonden voor de feiten die zij ons net verteld hadden. Soms wilden ze weten of de daders in meerdere dossiers voorkwamen en of ze nog leefden. De kerk gaf soms ook uitleg van wat men nu doet tijdens de opleiding van geestelijken om deze wandaden te voorkomen.

Na dit uitvoerige gesprek van meer dan een uur en zelfs meestal twee uur gingen alle partijen buiten. Het slachtoffer werd naar een andere kamer gebracht waar hij met familie of de advocaat kon spreken. De drie arbiters bleven achter en overlegden over de mogelijke tegemoetkoming vanwege de kerk. Volgens het arbitragereglement

werd overlegd welke categorie we aan de individuele persoon zouden toekennen, waaraan ook een financiële vergoeding verbonden was. Dat was vaak niet eenvoudig, maar door onderling overleg kwamen we altijd tot een voorstel.

Na ongeveer een kwartier, soms wat langer, werd iedereen opnieuw binnengelaten. De voorzitter sprak iedereen ongeveer toe als volgt: "We hebben zeer goed naar u geluisterd en zijn onder de indruk van wat u hebt meegemaakt. We geloven uw verhaal en stellen u na onderling overleg voor dat u als slachtoffer van seksueel misbruik door de kerk erkend wordt in categorie X. Als symbolische bevestiging hiervan zult u een financiële tegemoetkoming van X euro ontvangen." We vermeldde daarbij ook steeds dat het niet om een schadevergoeding ging, maar om een symbolische tegemoetkoming en erkenning.

Soms wilde het slachtoffer even nadenken. Dan kreeg hij ruime bedenktijd buiten de zaal. Soms werd er gevraagd dat de advocaten van de kerk en het slachtoffer nog even konden overleggen. Dat werd uiteraard toegestaan. Indien wenselijk gebeurde er een aanpassing van het bedrag.

Heel vaak, maar niet altijd, hadden we de indruk dat de slachtoffers opgelucht waren, dat ze nu dat hoofdstuk uit hun leven een plaats konden geven en dat ze tevreden waren met de ontmoeting. Dat zegden ze soms ook expliciet. Hoewel er tijdens de zitting vaak woede-uitbarstingen waren aan het adres van monseigneur Cosijns, bedankten velen de kerk. De meeste mensen waren erkentelijk voor deze interventie. Het was ook voor velen de eerste keer dat men echt naar hen luisterde.

Aan sommige slachtoffers hebben we, gezien de ernst van de problematiek, hulp aangeboden via de centra voor geestelijke gezondheidszorg, waarbij wij zelf contact opnamen met de centra, zodat de drempel om ernaar toe te gaan verlaagd werd voor het slachtoffer.

De sessie, die meestal zo'n twee uur duurde, werd dan besloten met een afscheid van elkaar en een uitdrukking van respect voor het slachtoffer, in de hoop dat deze ontmoeting zinvol was voor hen, en met de boodschap dat ze hiermee ook zeker het maatschappelijke debat hieromtrent geholpen hadden. Finaal werd deze verzoeningsfase afgerond door een praktische financiële transactie.

Eenmaal per maand kwam ook de voltallige arbitragegroep samen, zijnde de vijf arbiters, onder het voorzitterschap van de tweetalige jurist professor Keutgen. Daar tekende iedereen alle pv's en werden moeilijkheden of onduidelijkheden in de uitvoering van onze opdracht besproken. Zo

kwam onder meer ook de archivering van dossiers aan bod, die uitvoerig werd besproken. Die gebeurde finaal in het Algemeen Rijksarchief in 2016, en pas na 30 jaar zou dat archief ter beschikking worden gesteld voor wetenschappelijk onderzoek vanuit de universiteit. Waarom haal ik dit aan? Ik heb na de sessies nog een slachtoffer gesproken dat wou dat haar dossier vernietigd werd en dat verzoek werd ingewilligd.

De PAK had een zware, ongekennde opdracht, zonder precedentes en heeft mijns inziens geprobeerd op een eerlijke en oprechte manier om te gaan met slachtoffers.

Tot slot heb ik nog enkele voorstellen voor de toekomst. Eerst en vooral moet er meer worden ingezet op preventie van seksueel misbruik, en dit in al zijn vormen in de samenleving. Na het misbruik in de kerk hebben we allerlei andere situaties naar boven zien komen, in kribbes, scholen, sportverenigingen, media en culturele verenigingen. De grootste groep van seksueel misbruik, met name in de huiselijke omgeving, zou mijns inziens ook nog meer aandacht mogen krijgen.

Er is al veel gebeurd, maar er is nog veel meer nodig. Wat de oude slachtoffers betreft, is er meer compensatie nodig. Dat kan zeker nog beter dan tot nu toe gebeurde met, onder meer, meer deskundige hulp die niet door de slachtoffers hoeft betaald te worden. Gesprekken met deskundigen zijn uitermate belangrijk en dienen vlot toegankelijk te zijn voor hen.

Dank voor uw aandacht.

De **voorzitter**: Dank voor uw zeer heldere uiteenzetting, mevrouw Lombaerts. Uit praktische overwegingen zullen we u na elke vraag meteen laten antwoorden. Indien een collega wil aansluiten bij dezelfde vraag, dan is dat mogelijk. Dan kunnen we een debat voeren. We willen echter een lange vragensessie gevolgd door een lange antwoordsessie vermijden. Ik geef het woord aan mevrouw Van Peel.

Valerie Van Peel (N-VA): Professor Lombaerts, dank voor uw uiteenzetting, die getuigt van enorm veel kennis en meelevendheid. Dat is ook geen verrassing, gelet op uw ervaring. Het is zeer fijn dat u tijd hebt vrijgemaakt om te schetsen wat kindermisbruik met iemand doet. U hebt dat op een zeer gedegen manier gedaan en dat wekt wel wat vertrouwen.

Ik denk dat de arbitragecommissie destijds wel iets heeft betekend voor veel mensen. Daarvan ben ik overtuigd. Dat is zeker zo indien men dat bekijkt in

de tijdsgeest, aangezien er voordien helemaal niets mogelijk was. Toen werd er iets gecreëerd.

Ik ben ook blij dat u eindigt met een paar inzichten over de tegemoetkomingen die vandaag misschien nog mogelijk zijn. Daarvoor bestaat deze commissie. U hebt een aantal belangrijke zaken gezegd, waaronder preventie en het volledige verhaal van kindermisbruik. Op dat vlak ben ik uw eerste partner, dat klopt zeker. Indien het echter puur over de slachtoffers van de kerk gaat, moeten we het over de compensatie hebben en al zeker over de psychologische hulp en de bekostiging daarvan. Ik volg u daarin.

Ik heb echter nog een paar andere vragen. Bij de getuigenissen werd er ook kritiek geuit op de arbitragecommissie. Er zijn mensen die aangeven dat ze er veel aan gehad hebben, maar we merken dat er een verschil is tussen slachtoffers die daar destijds vergezeld werden van een advocaat en slachtoffers die alleen of met een familielid kwamen. Die laatsten waren minder bekwaam op het vlak van de onderhandelingsprocedure. U vermeldde immers dat er soms nog een discussie ontstond tussen de advocaten. Uit de getuigenissen bleek dat er daardoor vaak een verschil in uitkomst was, en dat voelt verkeerd aan. Terugkijkend, met vooruitschrijdend inzicht: had men destijds niet beter van in het begin een soort gelijkheid gecreëerd?

De slachtoffers hadden namelijk een beetje het gevoel dat de arbitragecommissie gecreëerd werd zonder dat zij daarbij betrokken werden. Dat is ook zo in de feiten. Daarenboven waren de slachtoffers onervaren, terwijl de andere partner, ook met de stichting Dignity, daar natuurlijk wel met meer ervaring zat. Moeten we daar, achteraf gezien, meer gelijkheid in creëren? Moeten we dat veranderen als we een nieuw centrum voor arbitrage in het leven zouden roepen?

Wat is uw mening over de opdeling in vier categorieën? Ik begrijp dat dit achteraf bij sommige slachtoffers onrechtvaardig en arbitrair overkwam. Dat systeem zorgde er immers voor dat men moest spreken over details, wat niet altijd evident is. Men moest dat wel doen om in de juiste categorie terecht te komen. Ten tweede zijn de ernst van de feiten en zeker de ernst van de gevolgen niet altijd af te wegen aan de opbouw van die categorieën. Hoe kijkt u daarop terug? Zou u dit anders aanpakken indien er een nieuwe arbitragecommissie wordt gecreëerd?

Rita Lombaerts: Op uw eerste vraag, betreffende de begeleiding van een advocaat, kan ik u het volgende zeggen. Het kwam niet zo frequent voor dat er een advocaat bij zat. De helft van de

slachtoffers werd begeleid, maar vaak ging het dan om de partner of een sociaal assistent. De advocaten waren daarbij in de minderheid. Ik denk dat mensen in de zaal daar precieze gegevens over hebben en die kunt u zeker nog krijgen. Ik had alleszins niet de indruk dat er in de meerderheid van de gevallen een advocaat aanwezig was.

Was een advocaat nuttig? Ja, dat denk ik wel. Wat uw vraag over de gelijke behandeling van iedereen in de toekomst betreft, zou het zeker nuttig kunnen zijn om de begeleiding van het slachtoffer door een advocaat als algemene regel te introduceren. Er vond af en toe overleg plaats tussen de twee advocaten, maar ik heb zelf nooit de indruk gehad dat dit aanleiding gaf tot grote veranderingen, wel tot kleine schommelingen. Er waren daardoor zeker nooit veranderingen van categorie. Het ging dan meer om een kleine numerieke verandering.

Dus, ja, als men een nieuwe arbitragecommissie zou oprichten, moet men proberen te zorgen voor meer gelijkheid. Laten we dat proberen, want het kost natuurlijk ook wat meer geld.

Wat uw vraag over de financiële vergoeding betreft, kan ik niet genoeg beklemtonen dat we steeds hebben benadrukt dat dit geen schadevergoeding was. We hebben zeer vaak in een gezamenlijke commissie gediscussieerd over hoe we dit moesten overbrengen en welke indruk de mensen daarvan zouden krijgen. We vroegen ons echter af welk alternatief er was. Normaliter komt een verjaard feit niet meer voor het gerecht en wordt er dus ook niet betaald. We vroegen ons dus af welke opties we hadden. Indien er suggesties zijn om dat op een betere manier te doen, zou ik ja antwoorden. Het is echter niet eenvoudig daarvoor een oplossing te vinden. We hebben daarover zeer uitvoerig gediscussieerd.

Er waren zelfs mensen die zegden dat ze het aan een goed doel zouden geven, en er waren ook mensen die het geld geweigerd hebben. Het is niet gemakkelijk, maar ik ben het ermee eens: wij hebben met wat geld proberen te compenseren wat niet gecompenseerd kan worden. Meer kan ik daar niet over zeggen.

De **voorzitster**: Ik wil even ingaan op die symbolische vergoeding. Er waren inderdaad slachtoffers die vooral erkenning wilden. Uit vele getuigenissen bleek dat erkenning één aspect is, maar dat die symbolische vergoeding helemaal niet volstond om jarenlange therapie te bekostigen. Ik ben blij dat u zegt dat het een symbolische vergoeding en geen schadevergoeding was. Dat is belangrijk voor onze werkzaamheden. Indien we iets moeten uitwerken, zullen we juridisch gezien niet gehinderd worden door het feit dat er een

dading werd gesloten. Indien ik u goed begrepen heb, gaat die dading immers niet over een schadevergoeding, maar betreft die een symbolische tegemoetkoming. Ik weet dat het over verjaarde feiten gaat, maar dat is erg belangrijk.

Achteraf hebben vele slachtoffers zich gerealiseerd dat ze daarmee akkoord waren gegaan. Men kan niet alles met geld vergoeden en erkenning was belangrijk, maar nadien kwamen de facturen wel. Zij voelen zich nu beperkt in hun handelen, omdat ze die dading hebben getekend. Het is dus zeer belangrijk dat u benadrukt dat het een symbolische vergoeding was. Zo kunnen we in het andere luik – ik ben trouwens blij dat u die suggestie doet – nadenken over wat we nog in de schaal zouden kunnen leggen. Ik heb u toch goed begrepen? Dat is immers belangrijk voor de verdere werkzaamheden en eventuele aanbevelingen van deze commissie.

Rita Lombaerts: Dat is absoluut correct. Wat de gemaakte kosten van de mensen betreft, waren er slachtoffers die facturen meebrachten. Het was echter duidelijk dat die mensen daar niet op voorbereid waren, zeker niet in de beginfase van hun problematiek waarin ze hulp zochten en betaalden. Pas vele jaren later werden ze geconfronteerd met de vraag om die kosten te bewijzen. Dat was een zeer moeilijk gegeven, zowel voor de slachtoffers als voor ons. Wat moest men daarmee doen? Dit is een belangrijk aandachtspunt voor de toekomst. Maak de hulp voor die slachtoffers toegankelijk en zorg ervoor dat ze die niet meer moeten betalen.

Daniel Senesael (PS): Très brièvement, et dans le suivi de votre intervention, madame la présidente. Vous avez, à juste titre, relevé dans les témoignages que nous avons reçus, les différents frais occasionnés par le suivi, les thérapies qui ont été mises en place. Il y avait aussi un deuxième élément qui est important, c'est tout ce qui a été vécu et qui a brisé les vies mais qui a aussi coûté de l'argent: l'alcoolisme, la perte de travail professionnel. Tous ces éléments, les avez-vous également envisagés ou analysés lors de vos entretiens? Et au niveau de l'indemnité symbolique – je reprends les termes de notre présidente – y a-t-il eu malgré tout, si, par exemple un avocat intervenait, une augmentation de cette somme pour prise en considération de tout ce qui a traumatisé la personne durant toutes ces années? Et qu'est-ce qu'on pourrait faire à l'avenir pour que cela soit pris en considération? Merci.

Rita Lombaerts: Wij hebben daarmee zeker rekening gehouden. Ik heb het misschien onvoldoende vermeld, maar de gevolgen van relatiebreuken, werkomstandigheden of faalangst

tijdens de studies en mislukkingen bij het bereiken van een bepaald diploma hebben we allemaal gehoord. Men kan het leven echter niet terugbrengen tot een bepaald moment. Dat is een gegeven waarmee we niet verder kunnen. Wanneer we prospectief iets opzetten om slachtoffers te helpen, moeten we hen heel vroeg helpen. Men moet mensen opvoeden en seksuele opvoeding geven, zodat ze vroegtijdig hulp zoeken wanneer er misbruik plaatsvindt. Zo kunnen de letsels misschien nog in een vroeg stadium aangepakt worden. Nu realiseren ze zich pas na 20 jaar plotseling dat er misschien een relatie bestaat tussen dat seksueel misbruik en de trauma's die ze in die fase van hun leven meemaken. Ze gaan dan pas hulp zoeken. Dat is dus een scheefgetrokken situatie. Preventie en opvoeding van kinderen, hoe jong ze ook zijn, is dus heel belangrijk.

Wij hebben daarmee in onze vergoedingscategorieën ook rekening gehouden. Een persoon werd in een hogere categorie ondergebracht wanneer we vaststelden dat hij al behoorlijk veel had meegemaakt en veel gevolgen had ondergaan. Dat is zeker zo. Die vergoeding was echter zeker geen schadevergoeding of onkostendekking voor wat hij geleden had. Dat was niet het geval.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): U hebt natuurlijk gelijk dat preventie belangrijk is. We zitten hier echter voor al die zaken die zijn gebeurd. Mensen realiseren het zich inderdaad pas veel later. Soms kwam het pas naar boven ten tijde van de zaak-Dutroux of *Godvergeten*. Dat is dus de situatie.

Wij hadden bij vorige sprekers wel het gevoel dat mensen die hele opdeling in categorieën als onrechtvaardig aanvoelden. Veel mensen werden niet begeleid door een advocaat. Voor hen was het niet gemakkelijk.

U zegt dat het een symbolische vergoeding was, maar die mensen moesten toch ook een dading ondertekenen met zwijgplicht? Dat was dan toch ook heel moeilijk voor die mensen? Wat konden zij dan nog doen?

Vele mensen die we gehoord hebben, zijn nu wel misnoegd over die opdeling in categorieën en over het feit dat ze nog steeds in zeer preciaire situaties leven. Heel veel mensen zijn in de armoede terechtgekomen en zitten in de miserie. Sommige mensen raken aan de drank door dat misbruik. Is er dan wel rekening mee gehouden dat dat een gevolg was van dat misbruik? Uit de besprekingen bleek namelijk dat dat niet het geval was.

Rita Lombaerts: Als ik u goed begrijp, zegt u dat de dading er niet had mogen zijn omdat dat voor veel mensen een ongelukkige evolutie is?

Die dading en die procedure werden echter door het Parlement goedgekeurd. Het is dus niet aan mij om daarop het gepaste antwoord te geven. Het enige wat ik kan zeggen, is dat op dat ogenblik was beslist om het zo te doen.

Opnieuw, als men een andere commissievorm zou instellen, moet men er grondig over nadenken of dat de goede manier is om het te organiseren. Ik voel mij als arts totaal incompetent om daarvoor een oplossing aan te reiken. Het werd wel goedgekeurd.

De voorzitter: In de toenmalige commissie, waarin collega Van Hecke en ikzelf zetelden, werd inderdaad een instrument uitgewerkt om goed te kunnen doen in verjaarde zaken. We moeten vandaag echter durven toe te geven dat we bepaalde zaken misschien anders hadden moeten inschatten, zoals die categorieën. We moeten niet te beroerd zijn om dat toe te geven als toenmalige commissieleden. Daarom zitten we hier ook vandaag. We moeten daaruit leren en kijken wat anders kan en moet. De beleving vandaag is ook anders dan toen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Bedankt voor de heldere uiteenzetting, mevrouw Lombaerts. Er is daarnet al verwezen naar het verschil tussen iemand die alleen kwam en iemand die begeleid werd door iemand met wat ervaring of een advocaat. We hebben ook gehoord, en dat verraste mij, dat de vergoedingen die werden toegekend in de arbitragezaken lager waren dan die bij de meldpunten binnen de kerk. Hoe kunt u dat verklaren? De arbitrage was immers breder samengesteld, maar toch zeggen vele betrokkenen en advocaten dat de vergoedingen bij de meldpunten hoger waren. Was er dan zoveel discussie, ook bij jullie, over die vergoedingen en categorieën?

Rita Lombaerts: Er werd afgesproken dat dezelfde vergoedingen zouden worden gehanteerd. Bij de meldpunten waren wel slechts twee partijen aanwezig: het slachtoffer en de kerk. Bij de arbitrage waren drie partijen aanwezig: de kerk, het slachtoffer en de arbiters. De situatie was dus anders.

De meldpunten werkten ook al vroeger dan de arbitrage en op een andere manier. Ze hadden misschien ook een andere logica dan wij. Daarover durf ik mij niet uit te spreken, maar het was zeker de bedoeling dat dezelfde vergoedingen werden gegeven. Daarover zal straks ook nog gesproken

worden.

Ben Segers (Vooruit): Ik heb nog een vraag over de categorieën. Wat mij ook opviel bij het beluisteren van de vele getuigenissen, is dat men gechoqueerd was door de manier waarop men bevraagd werd. Men had namelijk minstens het gevoel dat er soms ongepast gevraagd werd of er bijvoorbeeld penetratie of iets anders gebeurd was.

Was het dan wel gepast om bijvoorbeeld penetratie te verbinden aan een bepaalde categorie? Men kan toch moeilijk beweren dat slachtoffers op dezelfde manier omgaan met wat hen werd aangedaan?

Als ik lees over de nieuwere zaak-Nina, bekruipt me het gevoel dat men heel erg veel wil weten. Ik weet niet in welke mate dat toen het geval was. Ik wil u dat voorleggen.

Rita Lombaerts: Persoonlijk heb ik nooit die indruk gehad. Natuurlijk ben ik maar bij een aantal aanwezig geweest. Vaak waren we – Nederlandstaligen en Franstaligen – simultaan bezig. Zoals ik al zei, zegden we van bij het begin aan het slachtoffer: "U moet niks zeggen, u mag iets zeggen. En als u niet wil antwoorden, dan hoeft u dat niet te doen." Ik heb dus persoonlijk nooit de indruk gehad dat we de details wilden weten tot en met. Nee, integendeel. Het was zo dat de slachtoffers het hadden opgeschreven. We konden dat dus op voorhand lezen.

Ik geef toe dat sommigen zeiden dat alles geschreven stond en ze het niet meer hoefden te vertellen. Anderen deden een heel ander verhaal dan dat wat ze hadden neergeschreven. Het was met andere woorden wel goed dat we ze bevroegen of dat ze aan het woord kwamen, al was het maar alleen om de objectiviteit van de feiten toch wat meer of beter te kennen. Ik heb nooit het gevoel gehad dat we voyeuristisch werden, want zo klinkt het voor mij. Integendeel, er was heel wat discretie.

Wat dat penetreren betreft, dat is bijna ten treure een onderwerp dat eens en voor altijd uitgeklaard zou moeten worden, maar dan eerst wetenschappelijk en op een correcte manier. Dat heeft immers ook een hele evolutie doorgemaakt. Misschien kunnen anderen u daar straks wat meer details over geven.

Wat het gevoel betreft, kan ik echt niet beamen dat wij de indruk hadden dat wij maar doorgingen met onze vragen. Nee. We lieten het slachtoffer vertellen en wanneer dat slachtoffer zweeg, werd het meestal heel stil. Iedereen was onder de indruk.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw. Zijn er vragen over andere thema's?

Katja Gabriëls (Open Vld): Professor Lombaerts, ik wil u bedanken voor uw professionele uitleg en uw komst. Voor ons is het nuttig om te horen hoe de zaken in de praktijk zijn verlopen. Dank ook voor uw engagement in die commissie.

Ik heb nog een vraag, naast die over de schadevergoedingen. Wanneer we de slachtoffers horen, merken we dat het financiële voor hen niet altijd het belangrijkste is. Ze willen met hun verhaal ook vooral voorkomen dat het nog gebeurt, of dat er door dezelfde dader nog slachtoffers worden gemaakt. Ik ga ervan uit dat het hele gesprek louterend werkte en dat dat aspect ook aan bod kwam. Hadden de slachtoffers niet vooral de behoefte om te weten wat er op dat moment met die dader gebeurde? Gingen jullie dat na? Wisten jullie als PAK wat er met dat dossier of die daders binnen de kerk gebeurde? Hoe gingen jullie daarmee om? Gaven jullie eventueel nadien nog uitleg aan de slachtoffers?

Een tweede vraag. U zei dat de dossiers die verjaard zijn bij de PAK terechtkomen. U zei dat er een voorafgaande triage gebeurde van de dossiers die al dan niet bij de arbitragecommissie konden voorkomen. Hebben jullie ook gevallen ontdekt waarbij nog niet verjaarde feiten aan bod kwamen? Wat deden jullie daar dan mee?

Rita Lombaerts: Ik beantwoord eerst de eerste vraag. Zoals ik zei, werd de ontvankelijkheid van het dossier eerst door de heer Verhoeven bekeken. Hij kende zeer goed de termijnen en wist of het dossier daaraan beantwoordde. Voor zover ik weet, hebben wij nooit nadien de vaststelling gedaan dat we een dossier niet konden behandelen. Dat is niet gebeurd, dus dat moet toch correct zijn verlopen. Nogmaals, de heer Verhoeven bekeek dat. We bekeken de data, de meerderjarigheid enz., om te zien of het kon en of het klopte met wat in het dossier stond. Dus daar kan ik niet op antwoorden.

Wat de daders betreft, was ik misschien wat te bondig in mijn situering. De kerk kreeg nadien de kans om uitleg te geven over de situatie van de dader. Zij hadden allemaal ook een onderzoek gevoerd naar de dader.

Bestaat die persoon? Leeft die persoon nog? Is dat een priester of behoort die op een of andere manier tot de religieuze congregaties? Dat werd dus door de kerk beantwoord. Ik denk dat monseigneur Cosijns later nog aan het woord komt en dat dat aspect zeker nog zal worden behandeld.

De slachtoffers kregen daar dus een antwoord op en zoals ik reeds heb vermeld, waren ze vaak opgelucht om te horen dat die persoon getraceerd was, dat men hem of haar had gevonden en dat werd beaamd dat hun verhaal werd geloofd, dat werd geloofd dat ze inderdaad slachtoffer waren geweest. Slachtoffers zaten ook vaak met de vraag: wie gelooft ons? Dat was dus een belangrijk gegeven.

Er werden, denk ik, ook al maatregelen genomen door de kerk, maar dat laat ik liever over aan monseigneur Cosijns. Priesters werden uit hun ambt of uit scholen verwijderd, maar zoals ik al zei, ging het vaak over heel oude feiten, over priesters die overleden waren, over internaten die zelfs al niet meer bestaan. De slachtoffers kregen wel in de mate van het mogelijke een antwoord op hun vragen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik wou daarover ook een vraag stellen. U hebt mooi geschetst hoe zo'n zitting verloopt. Het slachtoffer kan eerst zijn of haar verhaal doen en zegt daarbij wat hij of zij al dan niet wenst te zeggen. U gaf aan dat Dignity daarna wat uitleg gaf bij het onderzoek dat zij hebben gevoerd binnen de kerk of binnen de congregaties. Kan u daarover iets preciezer zijn? Was dat dan iemand van de arbiters, aangeduid door Dignity, die een stand van het onderzoek gaf? Of was het een derde persoon die zich aansloot om die uitleg te geven?

Rita Lombaerts: Tijdens de sessie waren er arbiters aanwezig en ook Dignity was aanwezig in de persoon van monseigneur Cosijns, de heer Vervliet en advocaat Coigniez, als het slachtoffer samen met een advocaat gekomen was. Zij gaven een antwoord op wat zij als kerk hadden onderzocht en wat ze hadden ontdekt over de dader.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Werd dat mondeling meegedeeld of was dat ook met een stuk dat jullie...

Rita Lombaerts: Dat werd mondeling meegedeeld.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Konden jullie controleren of datgene wat men vertelde, correct was?

Rita Lombaerts: Wat de vertegenwoordigers van de kerk zegden, konden wij op dat ogenblik niet controleren.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Het slachtoffer deed dus zijn verhaal, Dignity gaf een

stand van zaken over zijn onderzoek, waarna er vervolgens een beslissing werd genomen door de drie arbiters, waarvan er een ook door Dignity aangeduid was. Dan is men toch zowel rechter als partij?

Rita Lombaerts: Alleen als het slachtoffer een advocaat had meegenomen, was er ook een advocaat van Dignity aanwezig. Anders niet. De heer Vervliet gaf meestal de uitleg over het onderzoek, over de dader die men had getraceerd, waar hij leefde, of hij al overleden was, in welk klooster hij zich bevond en dies meer. Vaak had men hem of haar nog kunnen spreken. Dat gaven zij weer, maar of die advocaat op dat ogenblik... Die was daar wel van op de hoogte, natuurlijk, maar ging ons niet nog eens documenten geven met het verslag daarvan. Het werd mondeling meegedeeld.

Hebt u daar problemen mee?

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik stel mij deze situatie in een normale rechtszaak voor. Bij de behandeling van de zaak deelt de procureur zijn vaststellingen mee, waarna de rechter een oordeel moet vellen, maar tegelijkertijd zetelt iemand van het parket ook als rechter. Begrijpt u mij?

Rita Lombaerts: Ja, dat is speciaal. Ik durf daar niet op te antwoorden, want dat is te juridisch voor mij.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Dat komt raar over. Men moet immers het gevoel hebben voor een onafhankelijk college van arbiters te staan die onafhankelijk oordelen. Er wordt informatie aangeleverd door de tegenpartij, die tezelfdertijd ook een van de arbiters is.

Dat wringt een beetje.

Rita Lombaerts: Dit mag van mij zeker verder onderzocht worden. Ik wil echter wel beklemtonen dat ik nooit de indruk heb gehad dat er daar met verkeerde informatie werd gewerkt. Er werd ook af en toe gezegd dat men de persoon niet heeft kunnen zien of dat men hem niet gevonden had. Dat gebeurde ook. Ik zal het hierbij moeten laten.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Dank u voor uw antwoord. Deze vraag kwam spontaan bij mij op bij het aanhoren van uw verhaal.

Koen Geens (cd&v): Professor Lombaerts, dank voor uw rustige en wijze uiteenzetting. U hebt zich onbevoegd verklaard op juridisch vlak. Alleen al dat geeft blijk van grote wijsheid. Ik zou dat ook geregeld willen doen.

Er is iets belangrijkers dat ik u wil vragen en waarvoor u wel competent bent. We voelen allemaal dat we de richting uitgaan van het mogelijk maken van psychologische, psychotherapeutische of een andere behandeling van de slachtoffers, mogelijk met een tussenkomst van zij die de daders vertegenwoordigen.

Aangezien ik op dat vlak totaal onbeslagen ben, zou ik u willen vragen hoe u dat ziet. We hebben opmerkelijke getuigenissen gehoord van slachtoffers die daar zeer sterk in geloofden, andere dan weer minder. Ik zou graag een teken van hoop krijgen.

Als iemand van mijn jeugdige leeftijd – er waren wel een aantal slachtoffers van mijn jeugdige leeftijd – hier komt vertellen dat hij 50 jaar geleden slachtoffer is geweest en wij moeten zorgen voor een gepaste remedie, die niet symbolisch is en niet noodzakelijk in termen van geld kan worden uitgedrukt, hoe gaan we daar dan mee om?

We zullen namelijk weer een verslag moeten schrijven en over 16 jaar zal men ons misschien weer zeggen dat de tijden veranderd zijn en dat het niet goed pakt. U bent geen psychologe, ik heb uiteraard zeer goed geluisterd. Men zal de oplossing dikwijls in die sector, in die tak van de wetenschap of van de praktijk zoeken. Hoe gaan we daar goed mee om? Advocaat is een erg brede term, ik ken er zoveel als er advocaten zijn. Psychologische of psychotherapeutische steun of therapie tout court zijn ook brede termen. Hoe moeten we dat goed vatten, als we daarmee mensen willen helpen?

Mensen hebben hier gezegd dat ze door secundaire victimisatie hebben ontdekt dat ze een probleem 30 jaar verdrongen hadden, waardoor ze nu therapie nodig hebben tot het einde van hun leven. Dat zijn mensen van mijn leeftijd. Ik hoop zelf nog 30 jaar mee te gaan, maar wat die personen vertelden, is verdomd hard. Hoe gaat men daarmee om? Hoe kunnen wij daar een juist antwoord op bieden?

Ik denk namelijk dat we daar naar loutering en remediëring zullen moeten zoeken. Kunt u ons daar iets zinvols over zeggen? Of kunt u dat misschien later doen, nadat u erover geslapen hebt? Dat zult u waarschijnlijk al wel hebben gedaan. Op die manier kunnen we daar iets goeds mee doen. Het is zo moeilijk om een oplossing te geven, maar men verwacht dat wel van ons.

Rita Lombaerts: Dat is een zeer moeilijke vraag. Ik moet daar inderdaad nog eens zeer goed over nadenken en u eventueel achteraf mijn ideeën daarover overmaken.

Ik denk dat er grote verschillen bestaan tussen individuele slachtoffers. Dat is onmiskenbaar. Ongeacht wat we voorstellen, moeten we in de eerste plaats de vrijheid geven aan de persoon om daar al dan niet op in te gaan. Er moet daarvoor een aanbod zijn en dat was er toen niet. Als we de weg van de psychotherapie zouden inslaan, dan weet ik zo dat er wachtlijsten van maanden en jaren zullen zijn. Bovendien zullen we nog moeten inzetten op een bijkomende opleiding van psychotherapeuten – mijn excuses aan de deskundigen in de zaal – om dat allemaal aan te kunnen.

Het is dus ook een zeer moeilijk praktisch probleem. Dat neemt echter niet weg dat we erover moeten nadenken.

Er is dus een zeer groot individueel verschil. Mensen zeggen dat na zoveel jaren iets opnieuw naar boven komt en dat is heel erg. Wij hebben dat ook ervaren. We konden toen niet anders dan hen centra voor geestelijke gezondheidszorg aan te bevelen en daarmee contact op te nemen. We weten echter niet of de mensen dat gedaan hebben. We hebben niets van opvolging.

We weten van een aantal mensen dat zij slachtoffer zijn, maar moeten nu ook rekening houden met de privacywetgeving die ons verbiedt om al die gegevens zomaar te gebruiken. We kunnen dus enkel in algemene termen aanbevelingen doen. Iedereen moet voor zichzelf uitmaken of hij die hulp wil aannemen of niet. Verder dan dat zullen we waarschijnlijk niet komen. We moeten het wel mogelijk, betaalbaar en bespreekbaar maken.

In het begin heb ik ook gezegd dat het letsel nooit weg zal gaan. Psychiaters moeten daarover ook nog eens goed geïnterpelleerd worden: wat is de dynamiek van de menselijke geest, die dat toch voor een deel verdringt? Het komt dat dan toch terug boven? Hoe gaat men daarmee om, hoe kan men al dan niet verder functioneren? Wordt dat opnieuw verdrongen? Ik durf daarop niet goed te antwoorden. Over praktische zaken wil ik wel zeker nog wat meer nadenken.

Ben Segers (Vooruit): Voor alle duidelijkheid, werd er beslist over de categorie met Dignity erbij of waren zij op het ogenblik van de beraadslaging niet aanwezig?

Rita Lombaerts: Wij beslisten daar alleen over. Dignity was erbij tijdens het verhaal van de persoon. Dan ging iedereen naar buiten, ook Dignity. Vervolgens beslisten we en riepen we het slachtoffer terug binnen, eventueel met zijn partner

of begeleider. Indien de advocaat van het slachtoffer een interventie vroeg, dan was er buiten opnieuw een interventie met de advocaat van Dignity.

Ben Segers (Vooruit): Dat is duidelijk, bedankt.

Ik heb nog een laatste vraag over de categorieën. Vindt u dat de grootte van de schade in oorzakelijk verband staat met die categorieën? Kan iemand van categorie 3 objectief gezien meer schade geleden hebben dan iemand van categorie 4? Het gaat uiteindelijk om seksuele categorieën op basis van wat iemand heeft meegemaakt, zonder dat er gekeken werd naar de echte schade. Was dat systeem op zich – waarmee u gewoon hebt moeten omgaan, ik begrijp dat maar al te goed – dan wel goed geconcipieerd?

Rita Lombaerts: We hebben de verschillende dossiers nooit naast elkaar gelegd om te bekijken hoeveel schade de ene of de andere persoon geleden heeft. Per sessie werd er op dat moment een beslissing genomen.

Ik heb toch wat moeite met uw analyse dat de mensen uit categorie 3 meer schade zouden hebben geleden dan de mensen uit categorie 4.

Ben Segers (Vooruit): Ik had het over het feit dat iemand uit categorie 3 misschien meer schade heeft geleden dan iemand uit categorie 4. Men kijkt bij de beoordeling immers naar wat men heeft meegemaakt en niet naar de gevolgen.

Rita Lombaerts: We keken natuurlijk ook naar de gevolgen, voor zover we daarvan op de hoogte waren. Iemand die een perfecte loopbaan heeft en een goed gezin... Ik wil de moeilijkheden niet onderschatten, maar wat de gevolgen en pathologie betreft, kan men moeilijk ontkennen dat die persoon gezond is en goed functioneert. Dat is dan immers wel duidelijk.

Ik ga ermee akkoord dat er zeker nog werk aan de winkel is om de gevolgen beter in kaart te brengen en te documenteren. Ik ben het daarmee helemaal eens, want dat is een heel moeilijk gegeven. Op zich is het goed dat iemand de veerkracht gehad heeft om ondanks alles door het leven te gaan. We zien soms ook dat dat cyclisch verloopt.

In de toekomst moet er echter gewerkt worden om dat op een gedetailleerde en gedocumenteerde manier na te gaan.

De **voorzitter**: Zijn er nog andere vragen voor professor Lombaerts, collega's? (*Nee*)

Dan kan ik u alleen heel erg bedanken, professor,

voor uw aanwezigheid in onze commissie en voor de antwoorden die u ons hebt gegeven. Ze zullen ons zeer goed helpen bij het schrijven van onze aanbevelingen. Ik ben heel blij dat u hier vandaag was. Hartelijk dank daarvoor.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 11.15 uur.

La réunion publique de commission est levée à 11 h 15.

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Rita Lombaerts